

Міністерство розвитку громад та територій України

Асоціація міст України розглянула проект Закону України «Про організацію суспільно важливих послуг з перевезення пасажирів залізничним транспортом» (надалі — Проект), надісланий листом від 01.07.2026 № 906/47/63-26.

1. Проект пропонує наділити органи місцевого самоврядування новими видатковими повноваженнями – забезпечення організації суспільно важливих послуг у приміському сполученні. В той же час Проект не передбачає додаткових джерел доходів для бюджетів територіальних громад для покриття таких видатків.

Таким чином, порушуються норми частини третьої статті 142 Конституції України, які передбачають обов'язок компенсувати витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади.

Реалізація цього Проекту з огляду на різну фінансову спроможність органів місцевого самоврядування та відсутність переданих джерел доходів на фінансування нових повноважень створює ризики позбавлення громадян послуг перевезення приміським залізничним транспортом.

Запропонована Проектом модель фінансування організації суспільно важливих послуг у приміському сполученні потребує детального та зваженого попереднього прорахунку. Однак до Проекту не додаються фінансово-економічні розрахунки.

З метою оцінки дієвості та реалістичності забезпечити дофінансування організації суспільно важливих послуг у приміському сполученні просимо надати розрахунки на базі 2025 та 1 півріччя 2026 років в розрізі кожного приміського маршруту, зокрема щодо необхідних фінансових ресурсів для збереження чинних тарифів на проїзд у приміському транспорті; довжини маршруту, в тому числі в межах кожної територіальної громади; пасажиробороту; собівартості 1 пас.-км; вартості 1 пас.-км, який фактично сплачується пасажиром; середньої дальності поїздки одного пасажирів тощо.

2. Стаття 3 Проекту визначає, що обласна державна адміністрація є компетентним органом щодо приміських маршрутів в межах області. У свою чергу виконавчі органи відповідних сільських, селищних, міських рад, які діють спільно на підставі угоди між ними, є компетентними органами щодо маршрутів пасажирських поїздів у приміському сполученні, що проходять територією двох чи більше територіальних громад.

Таким чином виникає юридична колізія, коли організацією приміських сполучень на території кількох територіальних громад мають право займатися

одночасно як обласна державна адміністрація, так і виконавчі органи відповідних сільських, селищних, міських рад.

З урахуванням зазначеного, вважаємо за необхідне покласти повноваження компетентного органу з організації приміських маршрутів в межах області виключно на обласну державну адміністрацію.

3. Частина перша статті 3 Проекту передбачає обов'язок місцевих компетентних органів здійснити передбачені ним повноваження щодо організації суспільно важливих послуг спільно в межах співробітництва територіальних громад відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад» у разі, якщо маршрут поїзда у приміському сполученні проходить територією двох або більше територіальних громад. Таким чином Проект встановлює імперативну норму щодо обов'язку органів місцевого самоврядування укласти договір про співробітництво територіальних громад.

Зазначимо, що імперативний характер такої норми порушує норму статті 140 Конституції України, яка передбачає, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Окрім того, зазначена норма Проекту порушує норми Закону України «Про співробітництво територіальних громад», які передбачають, що укладення такого договору є виключно правом, а не обов'язком відповідної сільської, селищної чи міської ради.

Зазначимо також, що у разі відмови сільської, селищної чи міської ради укласти договір про співробітництво територіальних громад, АТ «Укрзалізниця» отримає правові підстави для скасування зупинки на території відповідної територіальної громади або скасування відповідного маршруту приміського поїзда, що призведе до транспортного колапсу, обмеження можливості громадян пересуватися, а також інших критичних соціально-економічних наслідків.

З урахуванням зазначеного, вважаємо за необхідне покласти повноваження компетентного органу з організації приміських маршрутів в межах області виключно на обласну державну адміністрацію.

4. Частина третя статті 9 Проекту передбачає, що у разі недостатності обсягів фінансування з місцевих бюджетів для забезпечення організації суспільно важливих послуг у приміському сполученні, регіональні компетентні органи мають право звернутися за субвенцією з державного бюджету на залізничні перевезення. При цьому розрахунковий обсяг субвенції визначається як різниця між загальним обсягом компенсації за договором про послуги та обсягом коштів, які спроможний забезпечити відповідний місцевий бюджет з урахуванням його фінансової спроможності. Зазначимо, що механізм визначення обсягів коштів, які спроможний забезпечити відповідний місцевий бюджет з урахуванням його фінансової спроможності, не може бути визначено на рівні закону чи підзаконного акта, оскільки не враховує всю специфіку та індивідуальність реалізації органом місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень. Таким чином, це буде суб'єктивна оцінка спроможності місцевих бюджетів щодо забезпечення організації суспільно важливих послуг у

приміському сполученні, яка призведе до неправильного визначення обсягів субвенції з державного бюджету на залізничні перевезення.

Окрім того, надання субвенції з державного бюджету виключно в межах бюджетних асигнувань, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік, не забезпечує жодних гарантій здійснення їх фінансування.

За таких обставин, передбачений Проектом механізм дофінансування забезпечення організації суспільно важливих послуг у приміському сполученні призведе до ситуації, коли такі суспільно важливі перевезення будуть фінансуватися виключно за рахунок самих пасажирів і стануть збитковими для перевізника. Наслідком цього стане припинення перевізником суспільно важливих послуг у приміському сполученні.

З урахуванням зазначеного, механізм дофінансування за рахунок коштів місцевих або державного бюджету суспільно важливих послуг у приміському сполученні потребує доопрацювання.

З урахуванням зазначеного, статтю 3 та 9 Проекту необхідно доопрацювати.

Враховуючи вище викладене, Асоціація міст України не погоджує проєкт Закону України «Про організацію суспільно важливих послуг з перевезення пасажирів залізничним транспортом».

Виконавчий директор

Олександр СЛОБОЖАН

Рабошук Ярослав
Гарник Олег
(044) 486-28-41
raboshuk@auc.org.ua

